

Az Aquincumi Múzeum kisebb feltárásainak helyszínei és eredményei a 2006. évben

(A helyszíneket lásd jelölve a 250. oldali térképen)

1. Budapest, III. ker., Rózsadomb utca 5.,
Hrsz: 64729/1

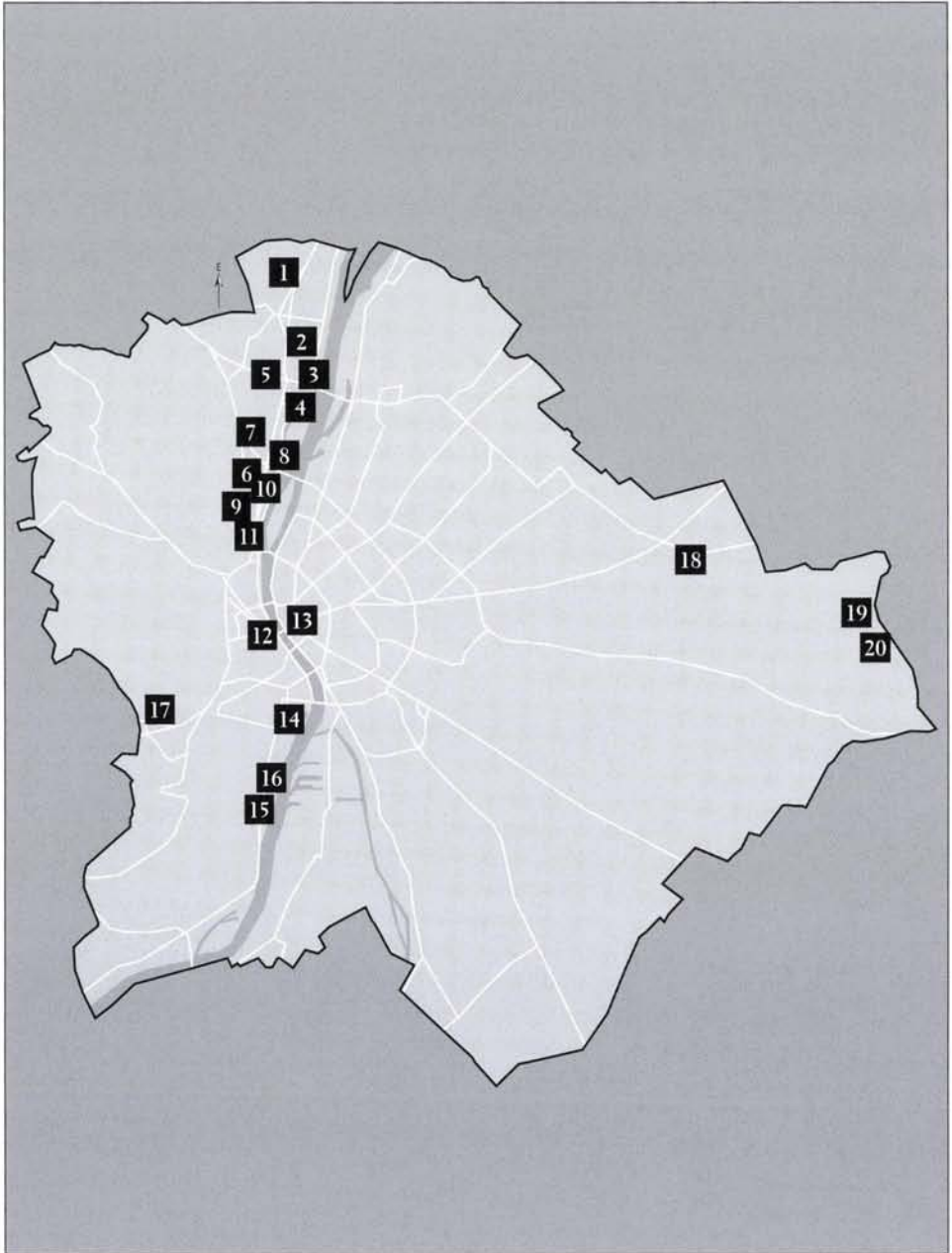
Békásmegyery-Ófalu az aquincumi polgárvárostól északnyugatra található, annak municipális territoriumán. A modern lakótelep mögötti régi falu dombjának környezetéből számos lelőhely ismert, így a terület északi peremén az úgynevezett Békásmegyeryi villa, (PÓCZY 1971, 85–102) a Pusztadombi úton népvándorláskori temető ismert. (NAGY 1998, 22–23) Azonban a Rózsadomb utca, illetve közvetlen környezetének régészeti érintettségéről eddig csak kevés információval rendelkezünk, a telek nem szerepelt lelőhelyként. Az egykori faluközpontban álló templom környezetéből középkori temetkezések ismertek, míg a jelenlegi Ezüsthely utca (egykor Fő utca) – Templom utca sarkán korábban római kori szarkofágfedél töredékét „őrizték”. (Kuzsinszky B. feljegyzése, MKÉ 1908) A szomszédos telek tulajdonosai egy negyven évvel ezelőtti építkezés kapcsán szintén csontvázak előkerüléséről számoltak be nekünk.

Lakossági bejelentésre több alkalommal végeztünk leletmentést a fent említett telken, ahol teljesen alapincézett családi ház épült. Elsőként a pince földmunkái kapcsán összesen hat, kelet–nyugati tájolású, nyújtott helyzetű, hátan fekvő csontváz

temetkezés, (1. kép) egy állatsontokkal és római kori építési törmelékkel betöltött beásás, illetve egy kelet–nyugati irányú földbe rakott, *opus spicatum* jellegű fal és falkiszedések kerültek elő. A sírok mellett mellékletek nem voltak (egy vázat a munkások kiszedtek), így azok, bár biztosan későbbiek a római kori épületmaradványoknál, közelebbről továbbra sem keltezhetőek.

1. kép: Csontvázak temetkezése részlete

2. kép: Az Aquincumi Múzeum kisebb feltárásainak helyszínei

Továbbiakban a családi házhoz készülő észak–déli irányban, 2,5 méter mélyen, 1 méter szélesen kialakított gázcsőárókban egy kelet–nyugati tájolású, 7,4 méter széles római kori épület keleti széle mutatkozott, a felső sötétbarna humuszréteg alatt átlagosan 30-40 centiméterrel. Az épület keleti zárófalát elvágta a munkagép, ebből egy kűszöbkövet ki is emelt. A nyugati metszettel tanúsága szerint az épület északi zárófala 50 centiméter széles, habarcsba rakott kőfal volt, míg a déli körülbelül 60 centiméteres, szintén habarcsos, de nagyrészt kiszedett állapotú. Az épület belterében több rétegben köves omladékokat, kevert, sóderes betöltéseket figyeltünk meg. A helyiség déli felét erősebben bolygathatták. Az épület északi felében az omladékok alatt terrazzodarabok utaltak a helyiség egykori padlójára, illetve ez alatt körülbelül 10-15 centiméter vastag tegulaomladék-réteg mutatkozott, majd alatta vékony, 3 centiméteres faszenes réteg. A rétegsort feketére égett agyagtégla-omladék zárta, felületben még megfigyelhető volt a keleti zárófal alsó kősora is. A keleti metszettel további, lényegesen magasabban alapozott falak (két darab) kiszedett kontúrjait figyeltük meg, illetve egy kőfal részletét. Irányuk minden esetben kelet–nyugati volt. Feltehetően az épület bejáratához hozzáépült egyéb helyiségek(?) falai lehettek. A metszettel és felszín tisztításából sok tegula- és *imbrex* darab, illetve némi házikerámia került elő. A teljes épületrészt a sárga, homokos-lösszős altalajba mélyítették, lehetséges, hogy teraszos kialakítás miatt, illetve esetleg pinchelyiség volt. A korábban megfigyelt *opus spicatum* falrészlet is ehhez az épülethez tartozhatott. A római kori épület tömbje szerencsére az épülő házhoz kívül, a telek bolygatatlan kertrésze alá húzódik. A tulajdonossal történt egyeztetés alapján

a közeljövőben lehetőségünk lesz itt geofizikai felmérést is elvégezni.

A Rózsadomb utcában és közvetlen környékén tehát eddig ismeretlen rendeltetésű római kori épület(ek) maradványaival (villagazdaság?) és – egyelőre – ismeretlen korú temetővel kell számolni.

T. Láng Orsolya

Irodalom:

- MKÉ 1908 – Múzeumi és Könyvtári Értesítő II. 1908
 NAGY 1998 – Nagy, M.: Awarzenzeitliche Gräberfelder im Stadtgebiet von Budapest. Monumenta Avarorum Archaeologica. Teil I. (Szerk.: É. Garam és T. Vida). Budapest, 1998. 22–33.
 PÓCZY 1971 – Póczy K.: A békásme gyeri villa és az Aquincum környéki villagazdaságok a markomann háborúk után. BudRég 22 (1971) 85–102.

2. Budapest, III. ker. Szentendrei út 207–209., Hrsz: 23038/3

A telek az aquincumi polgárvárostól északra, az észak–déli római korban is használt főútvonal mellett található (modern Szentendrei út), ennek mentén már korábban római emlékek kerültek elő (a közeli HÉV állomások építések oltárköveket találtak). (PÓCZY 1980, 8) Ugyanakkor déli irányból számítani lehetett a Római Strandfürdő területén több alkalommal kutatott szentélykörzet, illetve forrásokoporthoz tartozó létesítmények megjelenésével is, például kútházakkal, esetleg egyéb ipari létesítményekkel. (Legutóbb: PÓCZY 2003, 144) A szentélykör-

3. kép: Épületomladék a terület keleti részén

zet pontos határai ismeretlenek, így ennek északi lezárását (például fal formájában) vártuk. A területtől északra a korábbi régészeti kutatások kelta falut azonosítottak (*vicus Vindonianus*) (NAGY 1973, 113.), amelynek pontos kiterjedése ismeretlen, ennek déli része szintén áthúzódhatott a telekre. Római kori objektumok mellett a területen ősz- és középkori emlékek előkerülésével is lehetett számolni.

A területre közel 8000 négyzetméter alapterületű mélygarázsos irodaépület készült, ezért első lépésben szondázó jellegű kutatást végeztünk 4 kutatóárokkal, majd az előkerült jelenségek alapján a terület délkeleti felében került sor megelőző kutatásra. A régészeti feltáráshoz kapcsolódó geopedológiai vizsgálatokat Mindszenty Andrea (ELTE) és Horváth Zoltán (Földpát Bt.) geológusok végezték.

A kutatás során a korábban itt működött többperiódusú gyárépületek intenzíven bolygatták a területet, az újkori feltöltés vastagsága 1,5-2 méter között változott. Ezek alatt a kutatott terület északnyugati részén sok újkori beásást,

19. századi (?) épület falait és egy hordó besüllyedt maradványait találtuk. Az újkori maradványok alatt sötétbarna, iszapos, agyagos réteg mutatkozott náddarabokkal, tetején helyenként vékony, csigaházakból képződött réteggel. A rétegben objektumok nem voltak, szórványosan római kori házikeramia (fazekak, füstölőtálak darabjai) *terra sigillata* és építési anyag (*imbrex, tegula, tubus*) került elő. Ugyanitt vékony mészkőporos réteg utalt arra, hogy a római kor utáni időszakban kisebb állóvizek lehettek a területen (közeli forrástevékenység?). Az említett sötét, agyagos réteg a geopedológiai vizsgálatok szerint már a római foglalás idején is mocsaras, tartósabban vizes környezet volt, a réteg erősebben lejtett észak és kelet (Duna) felé. Alatta már egy szürkés, agyagos altalajt regisztráltunk.

A terület keleti felében nyitott szondaárokban az újkori feltöltés alatt változó vastagságban sárgás, agyagos felületrész mutatkozott, amely valószínűleg egy kiemelkedés része volt – nyugati szélét az újkori tereprendezésekkel már teljesen

elbontották. A réteg tetején szabálytalan alakban római kori építési anyag kíséretében köves épületomladék került elő, terrazzodarabbal és házikerámiával. (3. kép) Ezen a területen a feltárandó területet 2500 négyzetméter alapterületre terjesztettük ki. A felületben megkutatott épületomladékhoz sajnos nem sikerült egyéb objektumokat (falakat, falkiszédeket, beásást, esetleg utat) kötni. Az újkori bolygatások miatt az omladék származási helyét, illetve az egykori épület funkcióját, vagy alaprajzát sem tudtuk megállapítani. Az omladékot észak, dél és nyugat felől sikerült lehatárolni, keleti irányban a szomszédos ingatlan alá húzódott. Az omladék alatt itt is a már említett sötétbarna talaj következett, elszórtan római kori leletanyaggal, majd a kutatót rész nyugati felében masszív vízköves konglomerátum, illetve a szürke agyagos altalaj következett. A vízköves kiválások geopedológiai vizsgálatai azt mutatták, hogy a római kori épület zónájában, annak közvetlen közelében, még a római kort megelőzően, de talán a római korban is forrás törhetett fel. Talán ezzel magyarázható az épület jelenléte is.

A feltárt terület tehát a római kort megelőzően, illetve annak elején mocsaras, forrásfeltörésekkel tarkított rész volt, erőteljes lejtéssel északi és keleti irányban. A telek keleti felében meglévő kiemelkedésre a római korban nagyobb, komolyabb kőépület került (lásd omladék, *tegula, tubus, terrazzo*) amely valószínűleg összefüggésbe hozható egy közeli forrás működésével és ilyenformán talán a dél felől szomszédos szentély- és forráskörzet (Római Strand) további folytatásaként értékelhető (szentélyépület?). A területet az újkori tereprendezések és gyár-, illetve egyéb építkezések szinte teljesen lepusztították,

a római kori beépítésnek csak nyomai maradtak.

T. Láng Orsolya

Irodalom:

PÓCZY 2003 – Póczy, K.: Wasserver- und Entsorgung, Gebäude des Stadtzentrums. In: Forschungen in Aquincum 1969–2002. (szerk. Zsidi P.) Aquincum Nostrum II. 2. (2003) 144–149.

NAGY 1973 – Nagy T.: Római kori telepek Budapest földjén. In: Budapest Története I. 1973 (szerk. Gerevich L.) Budapest 1973, 113–123.

PÓCZY 1980 – Póczy K.: Szent kerületek Aquincum és Brigetio aquaeductusánál. ArchÉrt 107 (1980) 3–29.

3. Budapest, III. ker., Nánási köz 2., Hrsz: 23790/8

A BTM Aquincumi Múzeuma 2006. március 22. és június 2. között, a tavaszi árvíz miatt megszakítással végezte a fent említett terület szondázó jellegű kutatását. A területen szennyvízátemelő-telepet alakítanak ki több, mély aknával. A telephez tartozó csővezeték nyomvonalát a tavalyi évben kutattuk a Duna-parton. (T. LÁNG 2006, 60–72.)

A telek nyugati részén (Nánási út felé) négy szondaárkot nyitottunk: kettőt a jelenlegi Aranyhegyi-patak töltésének tetején (1. és 5.) míg másik kettőt a Duna-parttal egy szinten (2. és 3.). A 4. felületet az 1. és 5. árok adatai alapján nem kellett megnyitni.

A felületek közül kettőben (1. és 3. munkaterület) az újkori feltöltés alját nem

értük el (2-3 méter mélyen), az 5. felületben 4 méter mélységben szürke, agyagos szint mutatkozott, amelyet azonban a dokumentálás után elöntött a Duna, így itt sem sikerült mélyebbre jutni.

A 2. felületben a 2 méter vastag feltöltés alatt szintén a fent említett szürke, agyagos réteg jelentkezett, benne egy keletnyugati irányú, sekély, teknős aljú árokkal, betöltése az újkori feltöltés volt. Az árok az Aranyhegyi-patakkal párhuzamos, talán a terület északi részén állt egykori malomépülethez (Éliás malom) vezette a vizet. A szürke agyagrétegben szondát nyitotunk, amelyből kiderült, hogy e réteg alatt további szürke, barna homokos szintek, és talán újabb medernyomok voltak. Az előkerült leletanyag alapján (*terra sigillata*, római kori építési törmelék) a szürke réteg alatti rétegsor már biztosan római kori. Felületben sajnos egyik réteget sem vizsgálhattuk, mivel a Duna emelkedő vízszintje miatt meg kellett szakítani a munkát.

A folyamatosan magas vízállás és a nagy mélységek miatt (2-5 méter) a feltáró munkát nem tudtuk folytatni, de a szivattyútelep kivitelezéséhez kapcsolódóan figyelemmel kísértük a földmunkákat, régészeti objektumok nem kerültek elő.

A Duna-parton tavalyi évben feltárt csővezeték-nyomvonalra (lásd fent) is most fektették le a vezetéket, amelynek földmunkái során az általunk feltárt V metszetű árok kis részlete, ill. a korábban szintén kutatott mészégető kemence hulladékrétegének egy része került elő. Északabbra azonban – eltérve az eredeti, tervezett nyomvontól – fel nem tárt területen is húzták tovább az árkot, amelynek egy pontján újabb, eddig ismeretlen későrómai kori mészégető kemence keleti széle került elő, ezt metszetben tudtuk dokumentálni (fotó, rajz). A továbbiakban

itt régészeti objektum nem mutatkozott, a római épület falaitól keletre behelyezésre került az azokat védő falrendszer is, ezt a munkát is figyelemmel kísértük.

T. Láng Orsolya

Irodalom:

T. LÁNG 2006 – T. Láng O.: Római kori beépítettség kutatása az aquincumi polgárvárostól északra fekvő Duna – parton (Investigation of the use of the Danube bank north of the Aquincum Civil Town). Aqfüz 12 (2006) 60–72.

4. Budapest, III. ker., Keled utca – Jégtörő utca sarok, Hrsz.: 19332/1

A BTM Aquincumi Múzeuma az idei évben is folytatta az úgynevezett „Aquincumi Híd és kapcsolódó úthálózata” projekthez kapcsolódó szondázó jellegű régészeti kutatásokat. (Lásd még Lassányi G. cikkét jelen kötet 102–116. oldalán.) A fent említett telken – amely az aquincumi polgárváros keleti széle, illetve a Gázgyár alatt húzódó úgynevezett keleti temető, illetve a fizekastelep között fekszik – korábban régészeti kutatás nem volt. A rendelkezésre álló topográfiai adatok alapján a várost keleti irányból lezáró városfalat, épületmaradványokat, esetleg már sírokat, vagy ipari objektumokat vártunk a telken.

A területen megnyitott 36 négyzetméter alapterületen 2,5 méter vastagságban gázgyári salakot találtunk, alatta pedig természetes homokrétegződést figyeltünk meg enyhe lejtéssel kelet felé. Régészeti leletanyag, objektum nem mutatkozott (szórványként sem!) a területen, az újkori

bolygatás alatt csak geológiai képződmények voltak. A mélyítést 104,00–100,40 mAf szintek között végeztük, illetve szondaárokban 99,00 mAf-ig, a feltörő talajvíz miatt. Az említett magasságtartományon belül mind a polgárváros, mind pedig a Gázgyár területén mutatkoztak már régészeti objektumok. A gázgyári lakótelep délkeleti sarkán végzett 2001. évi leletmentés során méterekkel a jelen terület legfelső homokrétege felett (104,1–104,5 mAf) is faltetők mutatkoztak.

Az elvégzett geopedológiai vizsgálatok, a régészeti rétegsor és leletanyag teljes hiánya alapján a területen ezen a szinten már csak természetes, geológiai jelenségek vannak. Bár a kutatás igen kis területen zajlott (6×6 méter), így csak pontszerű információt adhat, a kultúrrétegek teljes hiányának két oka lehet. A római kori rétegeket eltávolíthatták az erőteljes újkori tereprendezés során (esztergomi vasúti töltés építése, gázgyári építkezések). Másrészt elképzelhető az is, hogy a római kor folyamán a polgári település és az ipartelepek, illetve temető között kisebb mélyedés, vízenyősebb terület rész húzódott. A kérdés eldöntése csak további, nagyfelületű feltárások során lehetséges.

T. Láng Orsolya

5. Budapest, III. ker., Kunigunda útja – Keled utca vonala, Hrsz: 19599/1, 19838/6

Az aquincumi polgárvárostól nyugatra, illetve a város nyugati részén ELMŰ kábeleseréhez kapcsolódóan végeztünk régészeti munkát. Az átlagosan 80-90 centiméter mélyen, a már meglévő kábel nyomvonalán kialakított árkok és kábelfogadó gödrök a Kunigunda útja 47. szám

előtti területről északi irányban indultak, majd kelet felé fordulva a Keled utcán haladtak végig, egészen annak keleti végéig, a Szentendrei HÉV sínjéig.

A Kunigunda útja vonala az aquincumi polgárváros villaövezetének része, itt a lakótelep és korábbi gyárépítkezések miatt erősen feltöltött talajban a kábelárok nem érintett régészeti réteget. A Keled utca – Kunigunda útja saroknál, a polgárváros nyugati tőszomszédságában, az egykori úgynevezett Katonai Anyagszertár környezetében már néhány ponton érintetlen humuszos rétegsort figyeltünk meg. A területen 1929-ben került elő a polgárváros legkorábbi fazekasműhelye. (NAGY 1942, 629–630) A fazekasteleptől keletre, a Keled utca vonalában (Keled utca 1. előtt) kialakított két kábelfogadó-gödörben azonban már római kori épületomladék és iszapos, feketésbarna talajréteg jelentkezett.

Keleti irányban, a nyugati városfal szomszédságában, kábelkutató-gödör szélén római kori épület falsarka mutatkozott, omladékkal. (4. kép) Az épületrészlet feltehetően ahhoz a Póczy K. által 1975-ben megfigyelt épülethozzá tartozhat, amely a települést elhagyó kelet–nyugati főutat kísérte. Az épületeket bolt, műhely, raktár és fogadóként azonosították. (legutóbb: ZSIDI 2003, 157)

A Keled utca nyugati városfalon belüli szakaszán további épületrészleteket nem figyeltünk meg, azonban a modern út déli szegélye alatt több szakaszon, faragott mészkőtömbökből kialakított útszegélyt regisztráltunk, ennek kora egyelőre ismeretlen, de nem zárható ki, hogy a Keled utca alatt húzódó, római korban is használt út szélé került elő. Az utca római kori előzményéről Kuzsinszky B. is említést tesz (a keleti városrészben). (KUZSINSZKY 1891, 125)

4. kép: Észak–déli irányú római kori falszonk kábelárokban

A kábelárok utolsó szakaszát a HÉV sínek szomszédságában alakították ki, a *forum*-komplexummal szemben. A HÉV nyugat felé kanyarodó sínpárja mellett 2 méter mélyen kiásott fogadóödörben római kori falrészlet és omladék, míg a Szentendrei HÉV vonal tözsomszédságában – a korábbi kábelek alatt – római kori épületomladék és kis freskódarab is előkerült. Figyelemreméltó, hogy az előbbi területen körülbelül 1,7 méter mélységben foltszerűen vastag újkori téglatormeléket terítettek szét.

A kábelfektető munka során előkerült emlékeket dokumentálás után visszatakartuk, azok nem sérültek. Az árkok metszete a polgárváros nyugati előterének és nyugati részének rétegvizonyairól adott információt, illetve új adat a Keled utca alatt előkerült korábbi út is.

T. Láng Orsolya

Irodalom:

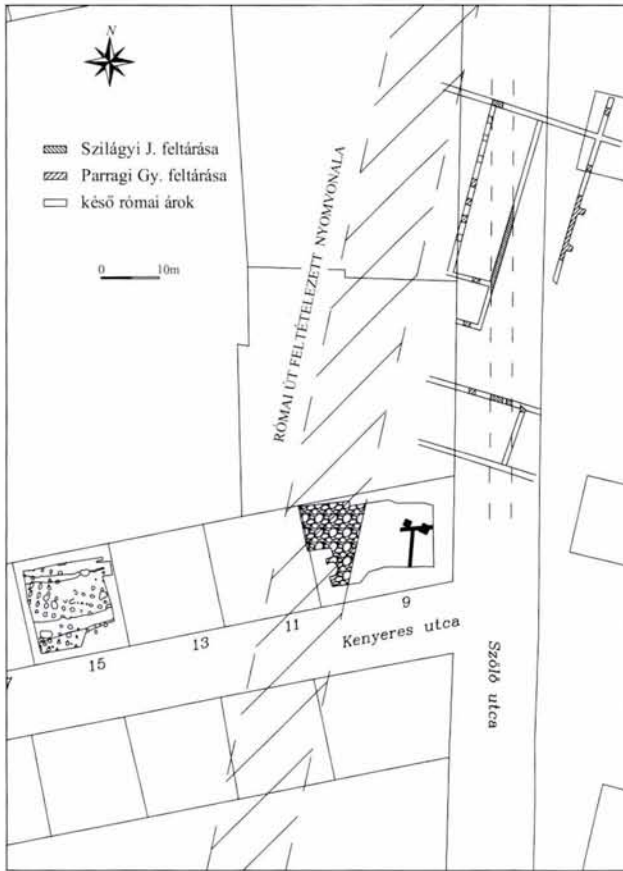
KUZSINSZKY 1891 – Kuzsinszky B.: Az aquincumi amphiteatrums. Függlékül: két lakóház. Az 1890. és részben az 1891-ki papföldi ásások. *BudRég* 2 (1891) 123–139.

NAGY 1942 – Nagy L.: Budapest Története II. Budapest, 1942

ZSIDI 2003 – Zsidi P.: Die Bebauung außerhalb der Stadtmauer. In: *Forschungen in Aquincum 1969–2002.* (szerk. Zsidi P.) *Aquincum Nostrum* II.2. 2003, 156–159.

6. Budapest, III. ker., Kenyeres utca 9. – Szőlő utca 52–54., Hrsz.: 17347

A Propszt Kft. megbízásából megelőző feltárást végeztünk a Budapest, III. ker., Szőlő utca 52–54. – Kenyeres utca 9. számú saroktelek területén. A katonaváros délnyugati régiójában található telek környezetében, a Szőlő utca alatt és az utca másik oldalán folytatott kutatások (SZILÁGYI 1951, 128; PARRAGI 1970; PARRAGI 1973, 261) nagyobb épület maradványait hozták felszínre. (5. kép) Később a rekonstruált, 120×180 méteres, szögletes alaprajzú, támpillérekkel erősített épületet, a *canabae forumaként* (piactér, vásárcsarnok) azonosították. (PÓCZY 1983, 258–259, 270) Továbbá a legiotábor déli kapujából (*porta principalis dextra*) kiinduló út folytatását is a közelben, a Dévai Bíró Mátyás téren tárták fel. (BERTALANNÉ 1973; PARRAGI 1970; PARRAGI 1973, 261; MADARASSY 2000, 49–51) A 2006 nyarán végzett feltárások a telek szinte teljes felületét, 450 négyzetmétert érintették, melynek keleti és nyugati felében a régészeti jelenségek eltérő jelleget mutattak.

5. kép: A Bp., III. ker., Kenyeres u. 9. telken és környékén végzett kutatások összesítő alaprajza (Szilágyi J., Parragi Gy., Kirchhof A.)

A római kort megelőzően, az időszakos vízfolyásoknak köszönhetően homok rakódott le a területen, ezeknek a hegyekből érkező vízfolyásoknak az elvezetésére létesítették a kora római időszakban a Duna irányába futó vízvezető árkokat. (A késő római időszakban, a korábbi vízvezetőek megszűnését követően ugyanezen okok miatt ásnak majd újra árkokat, lásd Kenyeres utca 15. KIRCHHOF 2005) Az egyik vízvezető árok aljában osztriga kagylók maradványaira bukkantunk, amelyek importból származtak. Egyéb leletanyag nem került elő a homokkal-agyaggal kevert V-alakú árok betöltéséből. (A malakológiai vizsgálatért ezúton is köszönetet mondok

Krolpp E.-nek.) Az árok környezetében lerakódott homokrtegben természetes módon eltemetődött vagy tudatosan elásott állatsontokat, bikakoponyát, illetve teljes lócsontvázat és egyéb állattemetkezéseket tártunk fel. A legkorábbi településnyomok a terület keleti felében kerültek elő, amelyek gerendavázis épületre engednek következtetni. A kora római időszakhoz köthetők a favázás-cölöpszerkezetű épületeket felváltó agyagtégla építmények és árkok is, amelyek planírozását korábban, a katonaváros több lelőhelyén is azonosították. (PÓCZY 1983, 270; MADARASSY 2000, 46–55; Pacsirtamező utca 3–11. MADARASSY 2004, 30–36; Beszterce

utca 4–6. KIRCHHOF 2006, 220; Nagyszombat utca I KIRCHHOF 2006/1, 221) A kora római építési rétegeket a telek keleti felében 8–10 centiméter vastag sóderréteg zárta. A telek több pontján feltárt mély, vörös agyagos oldalú objektumok (nem kemencék) vágták a kora római jelenségeket, melyek egyikét egy későbbi temetkezés metszette. A váz észak–déli tájolással, zsugorított tartásban feküdt, feje visszahajlott, környékéről melléklet nem került elő.

A telek nyugati felében többször megújított észak–déli irányú út létesült (már a Kr. u. 1. század végén), amelynek első két-három megújítása ugyanazon helyen történt és hasonló szélességű utat jelzett. Feltehetően a Severus-kor folyamán az utat kiszélesítettek vagy keletebbre helyezték. Az út párhuzamosan futott a déli kapuból kivezető úttal. (PARRACI 1973, 261; MADARASSY 2000, 49–51; Beszterce utca 4–6. KIRCHHOF 2006, 220–221) A feltárás révén értelmezhetőbbé vált a közeli, Kenyeres utca 15. számú telken (KIRCHHOF 2005) feltárt cölöpalapozású építmény megszüntetése is. A cölöplyukakat apró, szilánkosra tört kövekkel töltötték és döngölték be, amely a 9. számú telken talált út létesítésével, az út készítéséhez használt apróköves-sóderes anyaggal hozható összefüggésbe. A 15. számú telekig ugyan nem terjedt ki az útfelület, a két jelenség kapcsolata azonban egyértelmű.

A legkorábbi útrétegekből kizárólag a sóderrétegek maradtak meg, az utat fedő lapkók egyik esetben sem. A Kr. u. 3. században az út keleti oldalán egy többször megújított épületet emeltek. A létesítmény korábbi fázisához szögletes pillérek tartoztak, amelyeket később beépítettek. A falmaradványok ahhoz az épülethez tar-

tozhattak, amelynek részleteit a Szőlő utca alatt már feltárták és *forum* épületnek határozták meg. Az épület funkcióját illetően újabb adatok nem kerültek elő, a falaknak csak a legalsó alapozása maradt meg. Az épület pusztulását követően kisebb tűzhelyek létesültek, amelyek szinte egymást érték és megbolygatták az utat is. Az egész területen római kori leletanyaggal kevert késő római feltöltéssel számolhatunk. A feltöltésbe ásták bele azt a kettős sírt, amelynél az egyik csontváz nyújtott testtartásban, nyugat–keleti tájolással feküdt, míg bal lába mellett egy másik, imádkozó helyzetű, zsugorított váz látott napvilágot. A temetés egyszerre, egy időben történt. A sírból melléklet, egy gyűrűt kivéve, nem került elő.

Az ásatási eredményeket összefoglalva, a katonaváros fejlődésének szinte minden időszaka képviseltette magát a területen. Topográfiai szempontból fontos információkhoz jutottunk a település korai cölöp- és gerendaváz-szerkezetű épületeit illetően. A következő építési periódust, a katonaváros déli régiójának szinte egész területén megtalálható agyagtégla-épületek planírozásai jelentették. A keleti oldalon feltárt korai objektumokat sóderes járószint zárta, mely azonban nem hozható kapcsolatba a telek nyugati részében feltárt útrétegekkel. A legiotábor kiépítésével függ össze a telek nyugati felében, többször megújított és kibővített észak–déli út megléte. A Kr. u. 3. századra keltezhető, annak az épületnek a dél–nyugati maradványa, amit a kutatás a *canabae forumaként* tart számon. Az épület ráépült és alapozásával vágta a keleti oldalon feltárt járószintet, míg a telek nyugati felében feltárt út, az épület működése alatt, feltehetően még használatban volt. A pusztulást követően kisebb

tűzhelyek és kemencék létesültek a területen. A késő római időszakban és azt követően a terület feltöltődött.

Kirchhof Anita

Irodalom:

BERTALANNÉ 1973 – Bertalan V.né.: BudRég 23 (1973) 264.

KIRCHHOF 2005 – Kirchhof A.: Budapest, III. ker., Kenyeres utca 15. (Hrsz.: 17350) Aqfűz 11 (2005) 8, 218.

KIRCHHOF 2006 – Kirchhof A.: Budapest, III. ker., Beszterce utca 4–6., Hrsz.: 17544. Aqfűz 12 (2006) 12, 219–221.

KIRCHHOF 2006/1 – Kirchhof A.: Budapest, III. ker., Nagyszombat utca 1., Hrsz.: 17970/1. Aqfűz 12 (2006) 221–222.

MADARASSY 2000 – Madarassy O.: Régészeti kutatások az aquincumi katonaváros területén. Aqfűz 6 (2000) 46–55.

MADARASSY 2004 – Madarassy O.: Korai telepjelenségek kutatása az aquincumi

canabae déli régiójában. Aqfűz 10 (2004) 30–36.

PARRAGI 1970 – Parragi Gy.: RégFűz 23 (1970) 24.

PARRAGI 1973 – Parragi Gy.: Ásatási jelentés. Dévai Bíró Mátyás tér. BudRég 13 (1973) 261–268.

PÓCZY 1983 – Póczy K.: Az aquincumi canabae utcahálózata és fontosabb épületei a II. és a III. században. ArchÉrt 110 (1983) 99–102.

SZILÁGYI 1951 – Szilágyi J.: ArchÉrt 78 (1951) 128.

7. Budapest, III. ker., Vörösvári út 103–105., Hrsz.: 16916/2

A Malomdombi Kft. megbízásából 2006. augusztus közepétől 2007-re is áthúzódó megelőző feltárást kezdtünk a Vörösvári út 103–105. számú telken, az egykori Malom területén. A megtartandó épületek által közrezárt udvarban és annak folytatásában kialakítandó új épület mintegy 5000 négy-

6. kép: Égetési hulladékkal feltöltött gödör

zetméteres területén kezdtük meg az ásásokat. A környéken folytatott korábbi kutatások alapján gazdag régészeti lelőhelyre számítottunk. (NAGY 1931; WELLNER 1973; PÓCZY 1983, 254–255, 263–267)

Mivel az ásás 2007-ben továbbfolytatódik, e helyütt csak az eddigi eredmények rövid összefoglalására szorítkozunk.

Amint az előzetes geo-pedológiai vizsgálatból is kiderült, a terület a történelem nagy részében víz alatt állt. Az eredeti, egyenetlen terepfelületen egy markánsabb kiemelkedést találtunk a telek déli részén, és a szintemelkedés miatt egy másikat sejtünk a Hunor utca felé eső részen, vagyis északkeleti irányban, ezt azonban még hitelesítenünk kell. A két kiemelkedés között elterülő mélyebb területrészek többekévvé folyamatosan víz alatt maradhattak. A kutatás alá vonható kiemelkedésen római kori kőépület-maradványokra, többnyire az alapfalak utolsó kősorára, valamint omladékkupacokra lertünk. Az épületmaradványoktól északra egy kőbélésű kutat találtunk, közvetlen közelében egy árkokcska, egy még meghatározatlan funkciójú ipari objektum részlete és egy égetési kerámiaselajttal feltöltött hulladékos verem került elő. (6. kép) Kelet felé, hozzávetőlegesen a Hunor utca szintjén álló *cella trichora* irányába fokozatosan esik a terep, amiből arra következtetünk, hogy a sírkápolna és a környékén, illetve alatta feltárt, korábbi periódusú épületmaradványok egy újabb kiemelkedésen álltak a vizenyős terület határán. Ennek megfelelően az ókeresztény temető – feltételezett déli kiterjedésén kívül (Vihar- és Szél utcai sírok – NAGY 1938, 62–64) – még kelet, esetleg észak felé húzódhat, a kutatandó telekre mindenesetre nem nyúlik be. A késő római korban az a kiemelkedés is, amelyen a kőépület-maradványok elő-

kerültek, tartósan víz alá kerülhetett, erre utalhat a kései, Kr. u. 4. századi leletanyag teljes hiánya. A római szint fölött képződött iszaprétegben vékony talajrétegek különíthetők el. Ezek jelenléte arra vall, hogy az időszakosan szárazra került felületen talajosodási folyamatok indultak be, amelyeket újabb, hosszú elöntéses periódusok követtek. A szárazabb időszakokban újra kezdődő területhasználatot eleinte minimális középkori lelet, egy kisebb, elplanírozott (vasolvasztó?) kemence, lópatkó igazolja, a magasabban fekvő, továbbra is igen vékony talajrétegekben pedig már újkori leleteket találtunk. A metsztfalak tanúsága szerint tehát a terület – kis megszakításoktól eltekintve – a római kort követően is folyamatosan víz alatt állt. A terület vizenyős jellegét végérvényesen csak az újkorban veszítette el, amikor több méter vastag feltöltés került rá. (B.B.T.)

A telek nyugati felében, a Vörösvári út közelében, felbukkant az az északnyugat–délkeleti irányú út is, amelyet nem sokkal korábban, a Vörösvári út 111–117. szám alatt, az egykori Remíz területén végzett feltáráson sikerült regisztrálnunk (lásd jelen kötet 47–53. oldalán). Sajnos az utat, a feltárással párhuzamosan folyó kivitelezési munkák során, a Múzeum tudta és beleegegyezése nélkül szinte teljesen kimarokolták. Ezen „útátvágás” metszetének tanulmányozása során, az út alatt ugyanazokat a tereprendezéshez köthető meszes-terrazzós planírozási rétegeket figyeltük meg, mint a Remíz területén. A meszes rétegek alól egy szögletes 1,33×1,56 méter nagyságú, körülbelül 30 centiméter vastag kőtömb látott napvilágot, amely alatt nagyobb kövekből épített alapzat mutatkozott. A kőtömb annak a pilléreként futó vízvezetéknek az egyik kőalapozását képezhette, amelyet

Wellner I. a Vörösvári út 73–75. előtti csatornázási árokban korábban megfigyelt. (WELLNER 1973, 179) A vízvezeték kiépítése során számolhatták fel a területen korábban létesített kutakat. Az út építését megelőzően pedig a vízvezeték szüntették meg, amelyet feltehetően egy újabb vezetékkel váltottak ki. (K.A.)

Budai Balogh Tibor – Kirchhof Anita

Irodalom:

KIRCHHOF 2007 – Kirchhof A.: Új feltárási eredmények a katonaváros északnyugati régiójából. Aqfűz 13 (2007) 40–56.

NAGY 1931 – Nagy L.: Az óbudai keresztény cella trichora a Raktár utcában. Budapest, 1931

NAGY 1938 – Nagy L.: Pannonia Sacra, in: Emlékkönyv Szent István király halálának kilencszázadik évfordulóján I. Budapest (1938) 29–148.

PÓCZY 1983 – Póczy K.: Az aquincumi katonaváros utcahálózata és fontosabb épületei a II. és a III. században. ArchÉrt 110 (1983) 252–273.

WELLNER 1973 – Wellner I.: Az aquincumi katonaváros nyugat–keleti irányú vízvezetékrendszere. BudRég 23 (1973) 179–186.

8. Budapest, III. ker., Laktanya utca 1. – Hajógyár utca, Hrsz: 18267/15

A III. kerületi Önkormányzat megbízásából a Celer Kft. alagesővezést kezdett a Laktanya utca 1. számú lakóház keleti tűzfala, illetve a falat átvágó, az épület homlokzati síkjából kiálló, mintegy 6 méter hosszú pincelejáró mentén. A régésze-

tileg védett ingatlanon történő földmunkáról műzeumunk a munkaárrók kiásását követően értesült. 2006. szeptember 4-én tartott helyszíni bejárás során a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal leállította a további kivitelezést, és előírta a munkaárrók dokumentálását. Megállapodást követően szeptember 19–21. között elvégeztük a kárfelmérést és leletmentést.

Az árrókat A-D szakaszokra tagoltuk. Minden árrókszakaszban a vastag, modern, illetve újkori feltöltés alatt vékony, apróka-vicsos járósínt jelentkezett sárga agyagos alapozással. Alatta néhol 1 méteres vastagságot meghaladó humuszos, kevert köves feltöltést azonosítottunk, amelyből késő római és Árpád-kori leletek kerültek elő. A feltöltésben a „B” és a „D” árrókszakaszokban öntött mészhabarcsba rakott törtkőből kialakított falakat figyeltünk meg.

A „B” szakasz nyugati tanúfalában, a lépcsőlejáró alapozása alatt, 60 centiméter széles fal bontakozott ki, amelynek nézetében roncsolásmentesnek tűnt, így feltételezhető, hogy ez a fal vagy pillér éppen az árok széléig húzódott. Innen északra, a szakasz északi végében a keleti és a nyugati sarokban egy-egy, a gépi árrókásás során átvágott, mészhabarcsos törtkőfalat dokumentáltunk. A falak a metszetfalban megállapítható irányultságuk alapján egy épülethez tartoztak, nem kizárható, hogy géppel elpusztított falsarok két szakasztagját láttuk. Ugyanitt alakították a vízgyűjtő zompot, amely körülbelül egy méterrel volt mélyebb az alageső árknál. Itt a mélyebbre hatoló földfal dokumentálásakor megfigyelhettük, hogy a sík felületűnek tekinthető késő római – Árpád-kori feltöltés alatti rétegek erősen észak felé lejtjenek. Az agyagos, homokos kevert feltöltések már tisztán római kori kerámiát, épületeserepet tartalmaztak.

A „D” szakasz keleti földfalának északi részén ugyancsak a már említett humuszos feltöltésbe alapozott mészhabaresos törtkőfal sarkot azonosítottunk, amelynek külső sarkát az árokásás közben roncsolták.

A munkaárcok helyzete miatt a tűzfal alapozása is láthatóvá vált, ezért lehetőségünk nyílt a lakóház alapjainak régészeti szempontú vizsgálatára. Az alapok jellegüket tekintve hasonlítanak (mészhabaresos törtkőfal) a régészeti korú kőfalak bizonyos típusaihoz, azonban stratigráfiai viszonyaik egyértelműen bizonyították, hogy az épülettel azonos korúak. A falak alapozási padkája az újkori rétegekhez, útréteghez idomultak.

Felméréseink során megállapíthattuk, hogy az engedély nélkül végzett árokásás során intakt római kori rétegeket, középkori kőfalakat bolygattak, pusztítottak a kivitelezők.

Kárpáti Zoltán

9. Budapest, III. ker., Bécsi út 66., Hrsz.: 14379/1

2006. április 5. és június 9. között, a Storcz és Társa megbízásából, a tulajdonában lévő Bécsi út 66. számú telken megelőző régészeti feltárást folytattunk. A körülbelül 390 négyzetméternyi területből 300 négyzetmétert tártunk fel, mely 32 munkanapot vett igénybe.

A lelőhely közvetlenül a 2005-ben megásott (VAMOS 2005) Bécsi út 64. számú telek folytatása, így nem meglepő módon a legtöbb esetben, azzal megegyező régészeti szituációkkal szembesültünk. Néhány esetben még a 2005-ös ásatás részlegesen kibontott – az akkori északi metszettel

alá húzódó – objektumait is azonosítani, illetve dokumentálni tudtuk. A területen itt is azok, a lankás rész felsőbb zónájában meglévő, feltehetően Kr. u. I. századi telepjelenségek (egy kisebb tárológödör (?), két kenyérsütő kemence) a legkorábbiak, melyek közvetlenül a római kori temető létesítése előtti évtizedekben lehettek használatban. Talán ebben az időben már funkcionálhatott az ásatási terület keleti végében észlelt északkelet–dél nyugati irányú út is, amely alatt a sárga altalajba benyomódott keréknyomokat is regisztráltuk.

Valamikor a Kr. u. I. század utolsó évtizedeiben kezdődhetett meg a terület temető korszaka. A késő római éremleletek tanúsága szerint ez az időszak a Kr. u. 4. század elejéig nyomon követhető. A területen 141 olyan objektumot regisztráltunk, melyeket temetkezéssel hozhatunk kapcsolatba. A sírok nagy része észak–déli tájolású keskeny téglalap alaprajzú erősebben vagy gyengébben kiégetett falú hamvasztásos sír volt. Egy kisebb hányaduk kelet–nyugati tájolású. A csontvázas sírok száma jóval kevesebb volt (22 a biztosan azonosított objektumok száma). Tájolásuk igen változatos: nyugat–keleti (a régtegtani helyzetük szerint feltehetően ezek közül kerülnek ki a legkorábbi temetkezések is), kelet–nyugati, észak–déli illetve délkelet–északnyugati. Egy esetben egy 40×40×15 centiméteres kőlapokból ládaszerűen kialakított kirabolt sírt is feltártunk. A területen sírkertet nem találtunk, de egy-egy nagyobb kőkupac illetve egy körülbelül 2×2 méteres U alakú kialakítás alsó kőszára jelezte, hogy egykor itt is állhattak kisebb – nagyobb kőfallal ellátott sírépítmények.

A már említett út természetesen ezen időszak alatt is funkcionált. Az útréteg-

7. kép: Méceses melléklet Kr. u. 2-3. századi hamvasztásos sírból

be ásott sírok tanúsága szerint a temető használatának későbbi időszakán belül – nyomvonala talán kissé keletebbre húzódott. A 2005-ös ásatáshoz hasonlóan ezen a lelőhelyen is megfigyelhető az igen nagy sírsűrűség, a terület intenzív „használat”: sok sír vágta egymást, némely esetben 4-5-szörös szuperpozíciókat lehetett megfigyelni.

A mellékletadás minősége is a szomszédos telekéhez hasonló: átlagosnak tekinthető érem, kerámia- és néhány üvegedény melléklet, valamint fibula, amulettartó bronz bulla és üvegpasztá gyöngy. (7. kép)

Az említett sűrű temetkezés miatt ez a viszonylagos leletszegénység részben a sírok bolygatásából is adódhat. A későbbi bolygatásokat néhány 19-20. századi szemetesgödör, egy kút és egy szokatlanul mélyre alapozott pince L alakú falazata (melyet gyakorlatilag egy még álló, helyben meghagyott római sírkő alsó részére építettek rá) képviselik.

Vámos Péter

Irodalom:

VÁMOS 2005 – Vámos P.: Feltárás az aquincumi katonaváros nyugati temetőjében (Excavation in the western cemetery of the Aquincum Military Town) *Aqfűz* 12 (2006) 15–23.

10. Budapest, II. ker., Felhévizi utca 5., Hrsz.: 14863/31

2006. április 24. és június 7. között mintegy 400 négyzetméter felületen végeztünk feltárást a területen. A lelőhelytől északra 1998-ban a Szépvölgyi út 18–22. (R. FACSÁDY 1999, KÁRPÁTI 2002) és 2004-ben a Felhévizi utca 7. számú telken (KÁRPÁTI 2005) végeztek megelőző régészeti feltárást. Jelenlegi munka során a feladatunk elsősorban az volt, hogy a terület környezetéből eddig ismert középkori majorság esetleges további részét feltárjuk, illetve a nagyméretű telken a későbbi építkezésekhez a régészeti rétegek szintviszonyait meghatározzuk. A terüle-

ten raszterszerű szelvényrendszerben végeztük a feltárást, két kelet–nyugati és egy észak–déli irányú szelvényt folytatva a kutatások.

A feltárás során kiderült, hogy a telek Szépvölgyi úti oldalán az északnyugati sarokban – gyakorlatilag a modern alapok alatt – a sárga altalaj jelentkezett, amelybe újkori gödröt, valamint az újkori temető sírjait vágták. Innen az altalaj mind keleti, mind déli irányba erősen lejt. A kelet–nyugati szelvényt sorban a sötétbarna agyagos újkori kevert sírföld alatt 2–3 rétegben kelet–nyugati irányú újkori sírok kerültek elő. Ezek alatt neolitik (DVK) és Árpád-kori objektumokat bontottunk ki. A 12–13. szelvényben egy újkori pince, a 14–16. szelvényekben az újkori Zwarg mérleggyár épületeinek alapfalai, a 26. szelvényben egy újkori kút került elő. Itt a korábbi ásások során megismert rétegre, a nagymennyiségű újkori sír és épületek bolygatása miatt, nem volt megfigyelhető.

Az észak–déli szelvényt sorban megfigyelhettük a Szépvölgyi árok felé lejtő kis völgyet. Itt a sárga altalaj felett, a fekete, humuszos őskori (neolitik-DVK) réteg került elő, a déli szelvényekben pedig e felett 50–70 centiméter vastag sötétbarna humuszos leletanyag nélküli réteg volt. A többi kultúrréteget részben a modern építkezéssel, részben az újkori sírokkal teljesen elpusztították. A sárga homokos altalajba vágva az észak–déli szelvényt sorban 20 neolitik (DVK) objektumot tártunk fel. A szelvényt sor legdélibb részében egy újkori pince jelentkezett.

A feltárt területen összesen 67 újkori sírt bontottunk ki. Ezek jellemzően kelet–nyugati irányúak és, elsősorban az észak–déli szelvényt sorban, jól megfigyelhetően szabályos sorokba rendezettek. A

sírokból réz kegytárgyak, olvasótöredékek, ruhagombok kerültek elő.

A sírokon kívül összesen 28 objektumot tártunk fel, ezekből zömmel neolitik (DVK) és kisebb részt Árpád-kori kerámia került elő.

A területről szórványosan, illetve kevert rétegekből további őskori, valamint római kori, illetve Árpád-kori és újkori kerámia került elő.

Éder Katalin – Kárpáti Zoltán

Irodalom:

R. FACSÁDY 1999 – R. Facsády A.: Budapest, II. ker., Szépvölgyi út 18–22. Aqfűz 5 (1999) 131–132.

KÁRPÁTI 2002 – Kárpáti Z.: Árpád-kori majorság Budaújlak területén. BudRég 35 (2002) 587–615.

KÁRPÁTI 2005 – Kárpáti Z.: Budapest, II. ker., Felhévizi utca 7. (Hrsz.: 148/0/3) Aqfűz 11 (2005) 210–212.

11. Budapest III., Zsigmond tér, Duna-meder

A BTM és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal együttműködésének keretében víz alatti régészeti megfigyelést végeztünk a vízmű telep előtti Duna-mederben elhelyezkedő szívócső cseréje során. Bár a kutatási területet a korábbi munkálatok során már feldúlták, megállapítottuk, hogy a parttól számított 20 méteres sávban körülbelül 40 centiméter vastagságban a part használatához köthető kisebb tárgyak (tégla és újkori kerámiatöredékek) találhatóak. Tehát az az általános vélekedés, miszerint a Duna medrében a sodrás

minden tárgyat elvisz, ezért nem érdemes itt kutatni, ismét megdől.

Tóth J. Attila

12. Budapest, I. ker., Hadnagy út 8–10. (Rác fürdő), Hrsz.: 5973, 6006/2

A Rác Nosztalgia Kft. megbízásából a Rác fürdő felújításához, bővítéséhez, valamint a hozzá kapcsolódó szálloda építéséhez kötődően 2005. májusa és 2006. decembere között, rövidebb-hosszabb megszakításokkal feltárásokat végeztünk. A gyakorlatilag egy évig tartó munka során sokrétű feladat bontakozott ki: épületkutatás, álló épületen belüli régészeti feltárás, történeti épület közvetlen környezetének kutatása, valamint sokrétű városi ásatás. Négy korszak emlékei közül a kelta (PAPP–MARÁZ 2006) és a török dominált, azonban kevés késő bronzkori és középkori objektum is felszínre került.

A török kor tekintetében nagyszerű lehetőség nyílt a 16. századi fürdőnek, mint épületnek, annak közvetlen és távolabbi környezetének megkutatására. A fürdő pontos építési dátumát nem ismerjük, annyit tudunk, 1572-ben már áll. Építetőjének neve szintén ismeretlen, 16. századi tulajdonosai sorából ismerjük Haszan efendit és Szokollu Musztafa pasát. (SUDÁR 2003) Bár méretét és díszittségét tekintve lényegesen szerényebb kivitelű a Rudas vagy a Császárszék fürdőnél, azonban a többiekhez képest sokkal épebb állapotban maradt fenn.

Az épület első kutatására Gerő Győzőnek nyílt lehetősége 1958-ban. (GERŐ 1959, a kutatás eredményei összefoglalva: GERŐ 1980) A Tabán településszerkezetéhez kapcsolódó feltárásokat pedig

Garády Sándor végzett az 1930-as években. (GARÁDY 1943, 1945)

Az általánosan elterjedt vélekedés szerint a középkori forrásokban megjelölt királyi fürdő egykor a Rác fürdő területén állt, és a török fürdő előzményének tekinthető. A török kori épületen belül található az a forrás (az úgynevezett Nagy forrás), melynek vizét a fürdő a mai napig használja. Ez a forrás egy természetes sziklahasadékból tör fel, a hasadék két oldalát felfalazva készítették el a török korban a foglalását. Itt középkori előzményt nem találtunk. A forrásfoglalásba áthidaló elemként beépítve reneszánsz vörösmárvány faragványok kerültek felszínre, melyeket a török korban a palotából hozhattak le és használtak fel a fürdő építésekor. A fürdőépület egy általánosan elterjedt török alaprajzi típushoz sorolható (EYICE 1960, b típus – csillag alakú), az épületnek középkori előzményét nem találtuk. (A fürdő környezetében néhány középkori gödröt sikerült feltárnunk.)

Az épületkutatás során a fürdő alaprajzát pontosíthattuk, gyakorlatilag a teljes török fürdő benne található a mai épületben. A török előcsarnok az épület Erzsébet-híd felé eső részén fekszik, az egykor nagy, impozáns teret több újkori fal szakadja kisebb részekre. Az átmeneti helyiség és a belső medencés tér boltozata mai napig áll. Az egykori magánfürdőt a 19. században visszabontották, és maradványait feltöltötték. A feltöltés kitermelésekor, a török fürdőknél ritka megoldásként medencét találtunk, melyet az újkorban többször átalakítottak.

Az épületen kívüli kutatás során a török kori Tabánhoz kapcsolódó objektumokat tártunk fel, melyek körülölelik a fürdőt. Nagyon sok leletanyagot tartalmazott a fürdőépület déli oldalán feltárt árok,

melyben többek között a fürdő egyik ablakának kidobott rácsait is megtaláltuk.

Papp Adrienn

Irodalom:

EYICE 1960 – Eyice, S.: Iznikde „Büyük hamam”. In: Tarihi dergisi 1960 (11)

GERŐ 1959 – Gerő Gy.: A Budapesti Történeti Múzeum leletmentései és ásatásai az 1958. évben BudRég 19 (1959) 266.

GERŐ 1980 – Gerő Gy.: Az Oszmán-török építészet Magyarországon, Budapest 1980., Fürdők 81–116.

GARÁDY 1943 – Garády S.: Jelentés az 1936–42. évben végzett ásatásokról. BudRég 13 (1943) 403–438.

GARÁDY 1945 – Garády S.: Budapest területén végzett középkori ásatások összefoglaló ismertetése 1931–41. BudRég 14(1945) 399–448.

PAPP–MARÁZ 2006 – Papp A. – Maráz B.: Budapest, I., ker., Hadnagy utca 8–10., Hrsz.: 5973, 6006/2. Aqfűz 12 (2006) 225–226.

SUDÁR 2003 – Sudár B.: Török fürdők a hódoltságban. Történelmi Szemle 44 (2003) 3-4, 213–263.

13. Budapest, V. ker. Pesti Barnabás utca 1., Hrsz.: 24312

2006. novemberében próbafeltárást végeztünk a Piarista Gimnázium – az egykori ELTE „A” épület – udvarán.

1914-ben a Piarista Rendház és Gimnázium építése idején, az épület udvarának nyugati szélén fürdő maradványai kerültek elő. A római kori fürdők mintájára készült

hypocaustumos fűtőrendszerű, vörös terrazzopadlójú épület korát Kuzsinszky Bálint, Finály Gábor és Éber László törökkorinak határozta meg. Véleményük szerint, a feltárt fürdőben használt hypocaustum a pillérek elhelyezésének pontatlanságával és építőanyaguk rosszabb minőségével különbözik a hasonló római berendezésektől. (FRIEDRICH 1914, 30)

1932-ben a Piarista Gimnázium utcai frontján – területünk közelében – Nagy Lajos újabb fürdő maradványait tárta fel. Az előkerült római kori leletanyag alapján egyértelműen megállapította, hogy a Contra Aquincum tábori fürdője került napvilágra. (NAGY 1934, 14)

A régészeti kutatásunk során feltártuk az 1914-ben kiásott, majd visszatakart épület keleti zárófalát, négy helység maradványát. Tanulmányoztuk a fűtőrendszer vízszintes és függőleges csőrendszerét, és beazonosítottuk a fűtőház helyét. Megállapítottuk, hogy a fürdő a török korban épült.

Jövő évben az udvar teljes felületén megelőző feltárást végzünk, mely során remélhetőleg bővülni fognak az eddig kapott információink mind a fürdő, mind a terület késő római topográfiájára vonatkozóan.

Beszédes József – Zádor Judit

Irodalom:

FRIEDRICH 1914 – Friedreich E.: A budapesti piarista telek története. Budapest 1914.

NAGY 1934 – Nagy L.: Pest város eredete (Előzetes jelentés az Eskü téri ásatásokról) Tanulmányok Budapest Múltjából III. 1934. 14.

14. Budapest, XI. ker., Dombóvári út (Lágymányosi-öböl), Hrsz.: 4042/94, 4042/95, 4045/3, 4045/5

A Lágymányosi híd budai hídfőjétől délre húzódó Duna parti szakaszon fekvő ingatlanok területén, az Öböl XI. Ingatlanhasznosítási Beruházó és Szolgáltató Kft. megbízásából, irodaházak és lakóépületek építését megelőzően, 2006. április 24. és június 19. között próbafeltárást, illetőleg 2006. szeptember 25. és november 24. között megelőző feltárást végeztünk.

Hrsz: 4042/94. A Dombóvári út és Vízpart utca szögletében fekvő 4042/94 Hrsz. ingatlan területén a laza feltöltés rézsűs eltávolítása után a beépítés csaknem teljes hosszában észak–déli irányban 34×9 méteres felületet kutattunk át. Az átlagosan 3 méter vastag salakos feltöltés alatt 100–140 centiméter vastag tömör barna humuszos agyagos réteg jelentkezett, amelynek több rétegben történő eltávolítása után sárga agyagos altalajt találtunk. A szelvény nyugati részében újkori épületmaradvány, illetőleg egy altalajba is bemélyedő északnyugat–délkeleti irányú, nyugatra tovább húzódó, salakos betöltésű újkori beásás került elő. A szelvény keleti része újkori bolygatástól mentes volt, de régészeti lelet, illetőleg jelenség itt sem mutatkozott. (M.V.Z.s.)

Hrsz: 4042/95. A Vízpart utca mentén délebbre elhelyezkedő 4042/95 Hrsz. ingatlan területén, a próbafeltárást során összesen, közel 700 négyzetméternyi területet kutattunk át. Az építési terület csaknem teljes hosszában, kelet–nyugati irányban 55×9 méteres felületet jelöltünk ki, amelyet a kutatás során északkeleti irányban további 5 méterrel kiszélesítettünk. A feltárt felület újkori építkezésekkel, beásásokkal továbbá tereprendezéssel jelentősen boly-

gatott volt. A tereprendezés során a terület keleti irányban vízszintesre nyesték, majd 20–60 centiméter vastagságban salakos, épülettörmelékes feltöltéssel borították. Ennek következtében a telek nyugati részében az átlagosan 100 centiméteres vastagságban jelentkező tömör barna humuszos agyagréteg a szelvény keleti felében már csak 40 centiméter vastagságban maradt meg a feltöltés alatt.

Az átkutatott területen összesen 23 objektumot tártunk fel, amelyek közül 11 csontvázas temetkezés maradványait tartalmazta. A sírok a feltárt felületen nagyjából kelet–nyugati irányú sort alkotva helyezkedtek el. A temetkezések többsége a barna agyagos réteg alsó részébe ásva, részlegesen bolygatott állapotban került elő, a sárga agyagos altalajba bemélyedő sírgödör mindössze két esetben volt megfigyelhető. A vázak – egy kelet–nyugati kivételével – nagyjából észak–déli vagy dél–északi tájolásúak voltak. A háton fekvő vázak lábát több esetben, térdben kisé behajtva oldalra fordították. Az egyik sírban két, egyidejűleg eltemetett felnőtt egyén csontváza feküdt. A temetkezések közül mindössze négy tartalmazott régészeti leletet, főként viselethez tartozó tárgyakat. Háromban füles pitykegombok kerültek elő, két esetben jól megfigyelhetően a felsőtest környezetében. A negyedik leletes sír betöltésében, a kissé felhúzott térd magasságban egy vastárgy feküdt.

A feltárt további 12 objektum ismeretlen korú, lelet nélküli gödör, illetőleg oszlophelyként értelmezhető beásás volt.

Az előkerült sírok miatt a próbafeltárást után szükségessé vált a teljes területre a megelőző régészeti kutatást kiterjeszteni. Az eddig feltárt részt 70×40 méterre növeltük.

A két hónap alatt 120 objektumot tártunk fel, melynek nagy része leletanyag nélküli cölöplyuk, mely egy nagyobb méretű faépületre enged következtetni. Az északnyugati részen egy kisméretű kemence került elő a hozzá tartozó hamuzógödörrel. Az északnyugati sarokban két párhuzamos árokszakaszt sikerült feltárnunk. Az egyik keskeny és sekély volt, az újkori bolygatás a felső részét elpusztította. A délebbi széles, meredek oldalú, 100–120 centiméter mély volt. Több helyen megfigyelhető volt bővítés, vagy javítás nyoma. Az iszapos rétegek között, hosszabb szakaszon egy paticsos betöltést bontottunk ki. Bár csak rövid szakaszon volt lehetőségünk az árkot feltárni, úgy tűnik, hogy az ásatási területtől észak-északnyugatra fekvő területet vehette körbe.

Mindezekon kívül, az egész területen elszórtan 11 újabb csontvázat bontottunk ki. Ebben az esetben is megfigyelhető volt, hogy ritkább a kelet-nyugati tájolás, csak két esetben tapasztaltuk ezt. Az egyik megbolygatott csontvázon kívül László Orsolya antropológus megállapította, hogy mind férfi, és változó korúak. Az őszi feltárás során minden sírt a sárga altalajban találtunk meg, bár általában csak pár centiméterre mélyítették bele. A vázak több esetben oldalra fordítottak, de volt olyan eset, amikor a jobb kar a fej mellé volt hajlítva. A feltárási terület északi részén a 31. számú északnyugat-délkeleti tájolású 66 centiméter mély sírgödörben egy 192 centiméteres nyújtott helyzetben fekvő csontvázat találtunk egyetlen vascsattal a medencéjén. Bár a sír mélysége különbséget mutat, mégis korban a többihez sorolhatjuk. A csontvázak lemérése során kiderült, hogy többnek a hossza meghaladja a 180 centimétert.

A területéről korábban temetkezésre utaló adat nem volt ismeretes. Az előkerült

árokszakaszok és a cölöphelyek nyomai, bár datálást elősegítő lelet nem került elő, nem tartjuk valószínűnek, hogy egyidősek lennének a sírokkal. Az előkerült kisszámú lelet alapján a temetkezések feltételezhetően a törökkorra – koraujkorra tehető. (GAÁL 2002, LÁZÁR 2002, WICKER 2002) (M.V.Zs.–T.Gy.)

Hrsz: 4045/3, 4045/5. A Vízpart utca, a Hauszmann Alajos utca, a Budafoki út, valamint a Kelenföldi Hőerőmű által határolt területén fekvő 4045/3, 4045/5 Hrsz. ingatlanokon 2006. május 16. és június 19. összesen 2000 négyzetméteren végeztünk próbafeltárást.

A 4045/3 Hrsz. ingatlan területe, valamint az ezzel egy tömböt alkotó 4045/5 Hrsz. ingatlan keleti része közműekkel és egykori létesítményekkel jelentősen bolygatott volt. Régészeti kutatásra az egykori pakura tartályok déli oldalán húzódó sávban volt lehetőség, ahol két, összesen körülbelül 500 négyzetméter alapterületű kutatószelvényt húzhattunk. A sárga agyagos altalajba beásva kizárólag újkori objektumokat találtunk, régészeti jelenség, illetve lelet nem került elő.

A 4045/5 Hrsz. ingatlan középső részén álló épületek miatt további kutatószelvényeket a terület nyugati oldalán, a Budafoki út mellett észak-déli irányban húzódó futballpálya területén nyithattunk. A futballpálya szélein, valamint közepén húzott öt, összesen körülbelül 1500 négyzetméter alapterületű kutatószelvényben kizárólag újkoriként meghatározható objektumok kerültek elő, míg a terület délnyugati része ebből a szempontból is negatívnak bizonyult. Régészeti lelet mindössze a pálya déli szélén húzott 4. számú szonda déli oldalánál került elő, ahol egy őskori edény töredékeit tartalmazó kisméretű gödröt tártunk fel. Miután a szondázó kutatás során, az épí-

tési területen máshol régészeti objektum illetve lelet nem került elő, az objektumot tartalmazó régészeti lelőhely nagy valószínűséggel a kutatott területtől délre, a Hőerőmű irányában húzódhat. (M.V.Zs))

M. Virág Zsuzsanna – Terei György

Irodalom:

GAÁL 2002 – Gaál A.: A dombóvár-békatói 16-17. századi temető. In: A hódoltság régészeti kutatása. Szerk.: Gerelyes I. – Kovács Gy. Budapest, 2002. 209–219.

LÁZÁR 2002 – Lázár S.: Török kori temető Esztergom–Szentkirályon. In: A hódoltság régészeti kutatása. Szerk.: Gerelyes I. – Kovács Gy. Budapest, 2002. 219–225.

WICKER 2002 – Wicker E.: Bácsalmás-Óalmás/Homokbánya 16-17. századi rác temetője. In: A hódoltság régészeti kutatása. Szerk.: Gerelyes I. – Kovács Gy. Budapest, 2002. 225–237.

15. Budapest, XI. ker., Albertfalva, Savoya-park „Forum” épület

A Quiotek és Társa Ingatlanhasznosító és Beruházó Kft. megbízásából 2006 május 24. és augusztus 2. között megelőző feltárást végeztünk a Savoya üzletközpontban, az építendő ASKO áruház területén. Az albertfalvi auxiliáris vicus délnyugati peremzónájához tartozó, mintegy 6500 négyzetméter munkaterület délkeleti része (körülbelül 800-1000 négyzetméter) a tartós belvíz miatt kutathatatlan volt. A fennmaradó felületen a római kori vicus szórványos telepobjektumai kerültek elő; egy ovális alakú lakóköddör, két kemence, hat földkút, két árok és néhány gödör-

objektum. Ezenfelül a felület északi szélén több foltban köves, omladékos szint jelentkezett. Valamennyi objektum kevés leletanyagot tartalmazott, ami arra utal, hogy a vicus szélén egy viszonylag rövidebb ideig használt településrészről van szó. A kutatási felület nyugati szélén két nagyobb méretű, késő rézkori anyagnyerő gödör, valamint egy urnasír rossz állapotú maradványa került elő. Az anyagnyerő gödrök minden bizonnyal a Kitérő út alatt 2004-ben részben feltárt késő rézkori, Baden kultúrához tartozó telephez tartoztak, annak keleti szélét alkották.

Beszédes József – Mladoniczki Réka

16. Budapest, XI. ker., Albertfalva, Mezőkövesd utca – Szerémi út sarka, Hrsz.: 43569/5

Az Albertfalva Üzletközpont Kft. megbízásából szondázó jellegű feltárást végeztünk a fenti területen 2006 szeptember 26. és október 13. között. Ennek során egy kemence, két kisebb gödörobjektum és három észak-déli irányú, egymással párhuzamosan futó árok került elő. Noha egyik objektumból sem került elő értékelhető kerámiaanyag, a terület régészeti topográfiájának ismeretében és az objektumok formája alapján valamennyi a római korra keltezhető.

Beszédes József

17. Budapest, XI. ker., Madárhegy (Budaörsi út – Rupphegyi út), Hrsz.: 1289/1-5, 1296/3-8, 1528/9-14, 1528/25

2006. szeptember 26. – 2006. november 24. között próbafeltárást végeztünk a CTC

Magyarország Ingatlanfejlesztő Zrt. megbízásából az egykori Sasad Kertészet területén, ahol a beruházó lakópark kialakítását tervezi. A nagy kiterjedésű területen 1960-ban a Kr. u. 3. századra datálható, egy darab kőládás és két darab téglás temetkezést (pontos lelőhelyük ismeretlen), valamint nagy mennyiségű LT-jellegű szürke kerámiát regisztrált Nagy Tibor régész.

A próbafeltárás során 16 szondát nyitottunk. A terület nyugati harmadában (Felső határ út-vizesárok) nyitott szondákban újkori kevert feltöltést találtunk és a felszíntől számított – 1,5 méter mélységben rétegvíz jelentkezett. Ezen a területen a felszíni kevert rétegből, szórványosan több római kerámiatöredék is előkerült.

A terület keleti harmadában (Rupphegyi út keleti oldala) nyitott szondákban is jelentős újkori feltöltéssel találoztunk. A XIV. szondában a nyugati metszettel mentén azonban egy 40-50 centiméter széles, 2-3 sorban kisméretű terméskövekből összerakott, határozott körvonallal rendelkező, észak–déli irányú, kötőanyag nélküli konstrukció került elő. Ez alatt és mellett, –2,10 méter mélyen, körülbelül 1×0,8 méter nagyságú területről nagy mennyiségű kelta-jellegű kerámiatöredék került elő. Ehhez tartozó objektum nem mutatkozott.

A terület középső harmadában (vizesárok-Rupphegyi út) az újkori rétegek alatt egy észak–déli – kelet–nyugati irányú, derékszögben beforduló, kötőanyag nélküli masszívabb kőkonstrukciót találtunk. Jelenlegi állapotában 2,80-3 méter széles, 3-5 sorban felhalmozott termés-, homok- és mészkövekből állt. Északi irányban a saroktól körülbelül 27 méter hosszán, nyugati irányban körülbelül 17 méter hosszán volt követhető, de bizonyos, hogy tovább folytatódik mindkét irányban. A

kövek között római téglatöredékeket, valamint Antoninus-kori terra sigillata tányér (Drag.18/31) töredéket regisztráltunk (Vámos Péter régész meghatározása). A kőkonstrukciót körülvevő összes felületen egy apró köves-sóderes vékony (legfeljebb 5-10 centiméter vastag) réteget találtunk. Több helyen a kőkonstrukció alá fut, annál korábbi jelenségnek tűnik. Ezeket az apró köves, határozott kontúrral rendelkező felületeket egyfajta római felszört köves útnak tekinthetjük. Erről a területről körülbelül 1,8 méter mélységig nagy mennyiségben kerültek elő római-kelta házikerámia- és állatsont töredékek.

A jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján vélhető, hogy a közelben egy kelta-római település létezett. Ehhez a periódushoz köthetőek a felszört köves felületek, melyekre az itt található vizes, réti talajon való áthaladás megkönnyítésére lehetett szükség. A nagyobb kőkonstrukció, a terra sigillata alapján, a Kr. u. 2. században készülhetett, talán valamilyen kerítőfal funkcióval.

A szondázást 2007-ben várhatóan további régészeti feltárás követi.

Hárshegyi Piroska

18. Budapest, XVI. ker., Nógrádverőce utca (Ajak utca – Nógrádverőce utca 104074/4. Hrsz., valamint Ajak utca – Nógrádverőce utca 104074/10. Hrsz. között)

2006. szeptember 6-án, szeptember 14-én és 16-án régészeti szakfelügyeletre került sor a területen gázvezeték fektetése kapcsán.

A földmunkák 1,4 méter mélységben folytak. Az árokban a felső 30-40 centimé-

ter vastag útréteg alatt sötétbarna agyagos réteg jelentkezett, amelyben helyenként korábban lefektetett közművek is voltak. Az Ajak utcától északra levő szakaszon az útréteg alatt, a sötétbarna agyagos réteg felett egy világosbarna laza kevert réteg is jelentkezett helyenként 50-60 centiméter vastagságban. Ebben a sötétbarna agyagos rétegben szarmata kori objektumok, összesen 4 darab kemencét, illetve azok maradványait észleltük. A területről nagy mennyiségű szarmata és kisebb mennyiségű Árpád-kori kerámiát gyűjtöttünk.

A Nógrádverőce utca területéről 1970-ben kerültek szórvány szarmata cserepek az Ős- és Népvándorláskori Osztály gyűjteményébe, valószínűleg e lelőhely délkeleti szélét sikerült a szakfelügyelet során beazonosítani.

Éder Katalin – Kovács Eszter

19. Budapest XVII. ker., (Rákosszabab) Major-hegy alja (M0 kelet Budapest 05/2. lh.)

A Budapest és Pécel határában, a Rákospatakától északra emelkedő Major-hegy lankás déli lejtőjén található lelőhelyen március 20. és május 31. között folytattuk az előző évben megkezdett munkát. (ENDRÓDI et al 2006) Egyrészt kibontottuk az előző évben lehumuszolt felületen előkerült objektumokat, másrészt déli és délkeleti irányban újabb felületekkel összesen 47700 négyzetméterre bővítettük a feltárási területet, amelyen az idén előkerült 670 objektummal összesen több mint 1600 régészeti objektumot tártunk fel.

A legkorábbi időszakot a DVK kottafejes és zselízi időszakára datálható objektumok képviselik, a nagyobb sekély, amorf, illetve

mélyebb kerek gödrök mellett egy újabb cölöpszerkezetes házat tártunk fel, öt cölöplyuk sorral, illetve a ház mellett húzóódó jellegzetes hosszanti árkokkal.

Az ásatási terület déli, illetve délkeleti részén a korábbi évadhoz képest sűrűbben jelentkeztek a Baden-kultúra különböző telepjelenségei: tűzhelyek, illetve gödrök, ezek mellett újabb rituális állattemetkezések (szarvasmarha és kiskérődzők) kerültek elő. A korszak kiemelkedő lelete a töredékes állapotban előkerült fejnélküli idol.

A lelőhelyen idén is nagy számban tártunk fel a késő bronzkor időszakra datálható gödröket, változóan gazdag, nagyrészt a halomsíros időszakra datálható kerámiaanyaggal: két objektumban turbántekerceses tálperemeket találtunk, ezek megerősítik korábbi datálásunkat, mely szerint a telepet a korai halomsíros időszaktól az urnamezős kultúra időszakáig használták.

Kibontottuk a terület nyugati oldalán húzóódó észak–déli, 8-10 méter széles, körülbelül 40 méter hosszú, helyenként 1,8 méter mély árkot. A természetes eredetű mélyedés egy egykori patakmeder lehetett, amely a tektonikai mozgások miatt lefűződött, kiszáradt. Az árok alján előkerült szabálytalan alakú újkőkori gödrök alapján valószínű, hogy a neolitikum idején az árok még nem töltődött fel. A neolitikum gödrök indulási szintje felett egy barna, szinte leletektől mentes réteget figyeltünk meg, amely a geológiai szakvélemény alapján természetes eredetű talajképződés eredménye. A barna réteg felett egy fekete, változó vastagságú réteg volt megfigyelhető, ebből nagyobb mennyiségű késő bronzkori leletanyag került elő.

Az újonnan nyitott délkeleti szelvényben egy újabb, a lelőhelyen korábban ismer-

retlen időszak emlékanyaga is előkerült: itt egy földbemélyített szkíta házat, illetve néhány hulladékgödört tártunk fel.

A szórtan jelentkező császárkori gödrök mellett újabb földbemélyített házak, illetve szabadtéri tűzhelyek kerültek elő, ezek egy része az 1-2. századra datálható, de a délkeleti részen késő császárkori (3-4. század) házakat és gödröket is feltártunk. Az idei feltárások egyik legkiemelkedőbb leletgyűjtése a terület nyugati részén előkerült kelet–nyugati tájolású Kr. u. 2. századi sír.

*Endrődi Anna – Maráz Borbála
– Reményi László*

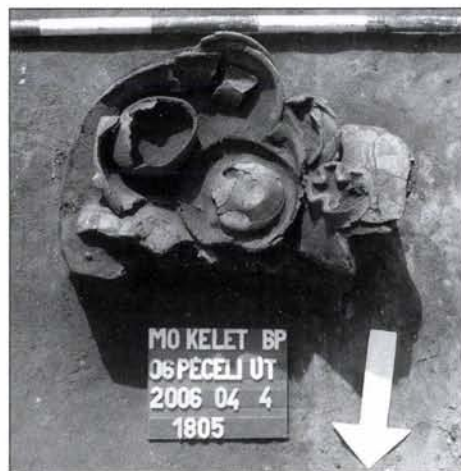
Irodalom:

ENDRŐDI et al 2006 – Endrődi A. – Maráz, B. – Reményi L. – M. Virág Zs.: Régészeti kutatások az M0 körgyűrű keleti szektorának nyomvonalán. *Aqfűz* 12 (2006) 166–180.

20. Budapest XVII. ker., Péceli út (M0 kelet, Budapest 06. lh.), Hrsz.: 138598/4, 138598/29-38, 138598/60-73, 1385598/8-9-95.

2006 tavaszán, az M0 autópálya nyomvonalán, a Péceli úti (06.) lelőhelyen folytattuk az előző évben megkezdett régészeti kutatásokat. A rendelkezésre álló területről 2006 során a nyomvonal északi és keleti sávját, megközelítőleg egy hektárt kutattunk át, 806 új objektumot tártunk fel. Így 2005-2006 során összesen 28100 négyzetméteren 2415 objektumot dokumentáltunk.

A 2006-os ásatási szezon alatt két régészeti korszak (kora bronzkor, császár-

8. kép: Kora bronzkori jelképes sír

kor) emlékanyaga került elő. A lelőhely legkorábbi leletei a kora bronzkori makói kultúra időszakából származnak. Az idén előkerült különböző mélységű és alakú 35 hulladék- és tárológödör a nyomvonal keleti szakaszán, igen szórtan jelentkezett. Az objektumok közül kiemelhető egy humuszba ázott jelképes sír. A 11 – zömében ép – edényt tartalmazó leletgyűjtést (8. kép) a császárkori temető és telep között húzódó üres sávban tártuk fel.

Az előkerült objektumok többsége a császárkorra datálható. A tavalyi év során tapasztalt kronológiai különbséget az idei munkánk megerősítette: a megtelepedés a patakot kísérvő dombháton indult, majd D felé, a Péceli út irányába terjeszkedett. (KOROM 2006, 181–195) A majdnem 3 hektáros ásatási felületen a császárkori településnek csak a déli határát sikerült meghatároznunk. A lelőhely az objektumok intenzitása alapján kelet, nyugat és észak felé, a Rákos-patak irányba biztosan folytatódik. 2006-os ásatásunk során a felületünk déli felén, egy erősen bolygatott császárkori sír került elő, mely a nyomvonal területére eső – 1971 és 1987 között

feltárt (NAGY 1996) – császárkori temetőhöz tartozik.

A feltárt objektumok többségét az ideai év során is a különböző alakú és mélységű hulladék- és tárológödrök csoportja alkotta. Kiemelkedik közülük egy 2/3-4. század végi gödör, melyben 5 rétegben legalább 11 állathoz tartozó vázrészlet tártunk fel. Viszonylag nagy számban kerültek elő 2006-ban is különböző nagyságú épületek, többségük padló, cölöplyuk és tűzhely nélküli, néha többszörös szuperpozícióban. Idén csak egy külső kemence és egy három, rövid ideig használt tüzelőfelületből álló munkahelyet tártunk fel, mindegyik a telep korai fázisához tartozott. A telep déli szélén egy megújított füstlőbokrót találtunk, amit feltehetően

tűzvesélyessége miatt helyeztek a már viszonylag lakatlan területre.

Korom Anita

Irodalom:

KOROM 2006 – Korom A.: Régészeti kutatások az M0 körgyűrű keleti szektorának 06. lelőhelyén. – *Archaeological investigations at site no. 06. in the eastern sector of the M0 ring highway.* Aqfűz 12 (2006) 181–195.

NAGY 1996 – Nagy M.: Rákosmente története a római és népvándorlás korban. in.: *Évszázadok a Rákosmentén* (Szerk.: Nagy G.) Budapest, 1996, 20–31.

Locations of and results from small-scale excavations conducted by the Aquincum Museum in 2006

(Marked as numbers on page 250)

Aquincum Civil Town and its environs

1. Bp. III. 5 Rózsadomb Street (Lrn: 64729/1): part of roman period building, part of undateable cemetery (*Orsolya T. Láng*)
2. Bp. III. 207–209 Szentendrei Road (Lrn: 23038/3): part of roman period debris of stone building (*Orsolya T. Láng*)
3. Bp. III. 2 Nánási köz (Lrn: 23790/8): roman period layers (*Orsolya T. Láng*)
4. Bp. III. Keled Street – Jégtörő Street (Lrn: 19332/1): modern period layers (*Orsolya T. Láng*)
5. Bp. III. Kunigunda Street (Lrn: 1983/6) – Keled Street (Lrn: 19599/1): part of roman period building (*Orsolya T. Láng*)

Aquincum Military Town and its environs

6. Bp. III. 9 Kenyeres Street – 52–54 Szőlő Street (Lrn: 17347) remains of roman period ditches, buildings, remain of street network of the Military Town, late roman graves (*Anita Kirchhof*)
7. Bp. III. 103–105 Vörösvári Road (Lrn: 16916/2) remains of roman period ditches, buildings, remain of street network of the Military Town (*Anita Kirchhof*)
8. Bp. III. Hajógyár Street – Laktanya Street, (Lrn.: 18267/15) roman and middle age layers (*Zoltán Kárpáti*)
9. Bp. III. 66 Bécsi Road (Lrn: 14379/1) part of roman cemetery (*Péter Vámos*)

Settlements outside of Aquincum

10. Bp. II. 5 Felhévizi Street (Lrn: 14853/31): features of a neolithic settlement, part of a modern (18-19th century) (*Katalin Éder – Zoltán Kárpáti*)
11. Bp. II. Zsigmond square, Danube-bed: underwater archeological survey (*Attila Tóth J.*)
12. Bp. I. 8–10 Hadnagy Street (Lrn: 5973, 6006/2): turkish bath, late La Tène settlement (*Borbála Maráz – Adrienn Papp*)

13. Bp. V. Pesti Barnabás Street (Lrn: 24312): turkish bath (*Judit Zádor – József Beszédes*)
14. Bp. XI. Dombóvári Street (Lágymányosi Gulf): prehistoric pit, part of a cemetery from the 17-18th century (*Zsuzsanna M. Virág – György Terei*)
15. Bp. XI. Albertfalva, Savoya-park, "Forum" building: parts of a Copper Age and Roman period settlement (*József Beszédes*)
16. Bp. XI. Albertfalva, Mezőkövesd Street – Szerémi Road (Lrn:43569/5): part of a Roman period settlement (*József Beszédes*)
17. Bp. XI. Madárhegy, Budaörsi Road – Rupphegyi Road (Lrn:1289/1-5, 1296/3-8, 1528/9-14, 1528/25): parts of a Roman period settlement (*Piroska Hárshgyi*)
18. Bp. XVI. Nógrádverőce Street – Ajak Street (Lrn: 104074/4, 104074/10): part of a Sarmatian settlement (*Katalin Éder – Eszter Kovács*)
19. Bp. XVII. Rákoscasaba, Major-hegy – M0 east, 05/2. find place: parts of a neolithic, Copper Age, late Bronze Age and sarmatian settlements (*László Reményi – Anna Endrődi – Borbála Maráz*)
20. Budapest XVII. Péceli Road – M0 east, 06. find place (Lrn: 138598/4, 138598/29-38, 138598/60-73, 138598/89-95): parts of an early Bronze Age and sarmatian settlements (*Anita Korom*)